

Tineretul în
mișcare

O inițiativă a Uniunii Europene

in
EUROPE
<http://europa.eu/youthonthemove>

Drepturile tale ca student internațional

un ghid al drepturilor studenților mobili în Uniunea Europeană

Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.

Un număr unic gratuit (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Unii operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numerele 00 800 sau pot factura aceste apeluri.

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

O fișă catalografică figurează la sfârșitul prezentei publicații.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011

ISBN 978-92-79-17774-3

doi:10.2766/83877

© Uniunea Europeană, 2011

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei

Image on the cover © Uniunea Europeană, 2011 / Photographer: Carl Cordonnier

Graphic design by Stefano Mattei

Printed in Belgium

Tipărit pe hârtie înălbătită fără clor elementar (ECF)

Un ghid al drepturilor studenților mobili în Uniunea Europeană

CUPRINS

1. Introducere	5	4. Recunoașterea calificărilor	19
1.1. Context și obiective	5	4.1. Stabilirea recunoașterii academice	19
O politică a Uniunii Europene de promovare a mobilității		4.2. Responsabilitățile statelor membre și ale Uniunii Europene	19
în scop educațional	5	4.3. Instrumente juridice neobligatorii ale UE	20
Drepturile studenților de a studia în străinătate în cadrul UE	5	4.4. Măsuri legislative la nivelul UE	20
1.2. Domeniul de aplicare	6		
2. Accesul la educație	9	5. Concluzie	23
2.1. Dreptul la liberă circulație	9	ANEXA I: DREPTURILE STUDENȚILOR ERASMUS	24
2.2. Obstacole în calea liberei circulații – discriminare directă și indirectă	9	ANEXA II: MEMBRI AI FAMILIEI ȘI STUDENȚI NON-UE	24
2.3. Drepturi de reședință pentru studenți	10	ANEXA III: EXTRASE DIN TRATATUL PRIVIND FUNCȚIONAREA	
Studenți UE	10	UNIUNII EUROPENE	26
Studenți non-UE	11	ANEXA IV: LISTA JURISPRUDENȚEI CELEI MAI RELEVANTE FAȚĂ	
2.4. Taxe de studii	11	DE MOBILITATEA ÎN EDUCAȚIE ȘI FORMARE	27
2.5. Cerințe lingvistice	11	Endnotes	28
2.6. Învățământul la distanță	12		
3. Drepturi ale studenților din statul membru gazdă	15		
3.1. Eligibilitate pentru beneficii	15		
3.2. Accesul diferențiat la burse de întreținere și împrumuturi	15		
Ajutor financiar din partea statului membru de origine	15		
Ajutor financiar din partea statului membru gazdă	16		
3.3. Reducere pentru transportul în comun	16		
3.4. Cazare pentru studenți	16		
3.5. Beneficii fiscale în statul membru de origine	16		
Drepturi ale studenților non-UE („cetățeni din țări terțe”)	17		

1. INTRODUCERE

1.1. Context și obiective

O politică a Uniunii Europene de promovare a mobilității în scop educațional

Călătoria într-o altă țară UE pentru studii (denumită în continuare „mobilitate în scop educațional”) reprezintă una dintre căile fundamentale prin care tinerii își pot stimula dezvoltarea personală, precum și posibilitățile viitoare de ocupare a unui loc de muncă. Mobilitatea în scop educațional aduce servicii și UE în general: cultivă un simț al identității europene; contribuie la circulația mai liberă a cunoștințelor; și contribuie la piața internă, deoarece europenii mobili în tinerețe, în timpul procesului de educație, au șanse mai bune să fie mobili și ca lucrători, ceva mai târziu în viață.

Comisia promovează de mai multe decenii mobilitatea în scop educațional. Programul Erasmus, lansat în anii 1980, care face parte acum din programul UE de învățare de-a lungul vieții, a susținut schimbul de studenți și profesori, precum și transferul de cunoștințe între instituții, vreme de mai bine de douăzeci de ani, iar feedbackul din partea studenților confirmă impactul pozitiv al mobilității în scop educațional. De asemenea, Comisia participă activ la Procesul Bologna, un acord între 47 de țări pentru crearea unui Spațiu european al învățământului superior.

Strategia Europa 2020 a Comisiei, care trasează calea UE pentru următorul deceniu stabilește mobilitatea în scop educațional drept mijloc de îmbunătățire a nivelului de competențe individual și a celui al Uniunii în întregul ei. Acest document face parte dintr-o inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020, Tineretul în mișcare. Obiectivul Tineretului în mișcare este de a îmbunătăți performanța și atractivitatea internațională a instituțiilor europene de învățământ superior și de a îmbunătăți în general calitatea tuturor nivelurilor de educație și formare

în UE, *inter alia*, prin oferirea unei șanse tuturor tinerilor din Europa de a petrece o parte a traseului lor educațional într-un alt stat membru.

Data fiind responsabilitatea principală a statelor membre pentru educație și formare, UE nu are competența de a aplica o legislație cu caracter de obligativitate în educație. Regulile se bazează, în general, pe dispoziții ale tratatului interpretate prin hotărâri judecătorești și astfel, drepturile studenților s-au dezvoltat și extins progresiv o dată cu trecerea timpului. Având în vedere că acesta este un proces continuu și că multe dintre decizii sunt relativ recente, drepturile studenților mobili nu sunt întotdeauna clare. Comisia primește mai multe plângeri și cereri de informații din partea cetățenilor care nu sunt siguri de drepturile lor sau care întâlnesc dificultăți în recunoașterea calificărilor lor academice.

Documentul își propune să rezume și să stabilească interpretarea Comisiei asupra legislației în acest domeniu, ca un ghid pentru state membre, universități și alte părți interesate, precum și informarea tinerilor astfel încât aceștia să își cunoască drepturile și să fie, astfel, mai bine pregătiți pentru o perioadă de studii în străinătate.

De asemenea, în programul său de lucru multianual pentru 2010, Comisia și-a anunțat¹ intenția de a emite o Comunicare privind cetățenia, în care să identifice gama mai largă de obstacole care ar putea împiedica exercitarea deplină de către cetățenii Uniunii a drepturilor lor și să schițeze soluțiile prevăzute de Comisie.

Drepturile studenților de a studia în străinătate în cadrul UE

Însuși tratatul² asigură dreptul tuturor cetățenilor europeni de a se deplasa între statele membre – sub rezerva anumitor constrângeri expuse în Tratat și în legislație. Inițial, Comunitatea Europeană³ nu avea nicio competență specifică în domeniul educației, cu excepția formării profesionale, astfel că drepturile în acest domeniu existau numai în măsura în care contribuiau la obiectivele economice ale Comunității Europene. Pe aceste baze, lucrătorii migranți din UE și membrii familiei lor aveau dreptul la aceleași avantaje sociale ca și cetățenii statului membru gazdă, inclusiv în domeniul educației.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene a interpretat dispozițiile tratatului privind formarea profesională în sensul creării de drepturi pentru studenții mobili din UE. Prin hotărârea *Gravier*, aceasta a decis că studenții din alte țări UE trebuie să aibă acces la cursurile de formare profesională ale unui stat membru în condiții egale cu cetățenii statului respectiv, pe motiv că în acest fel se îmbunătățesc șansele persoanelor de a intra pe piața locală a muncii.

Tratatul de la Maastricht (1993) a adus două schimbări importante care au extins semnificativ domeniul drepturilor garantate prin legislația UE: introducerea de competențe specifice pentru Uniunea Europeană în domeniul educației; și instituirea unei cetățenii europene.

Aceste dispoziții ale tratatului sunt interpretate de Curtea de Justiție în sensul drepturilor de liberă circulație și nediscriminare între europeni, strict prin statutul acestora de cetățeni (și de studenți, prin extindere), indiferent dacă sunt sau nu „activi economici”. Guvernele naționale rămân responsabile pentru conținutul și organizarea sistemelor lor educaționale. Totuși, această responsabilitate trebuie să se exercite în conformitate cu legislația Uniunii Europene. Aceasta înseamnă că cetățenii UE nu trebuie să fie discriminați în ceea ce privește accesul la orice curs de educație, chiar dacă acesta nu se leagă direct de practicarea ulterioară a unei profesii.

precum și în jurisprudența Curții de Justiție, afectează tratamentul studenților, atât în țara în care studiază, precum și din partea propriei țări, în ceea ce privește accesul la educație, asistență financiară și alte beneficii, precum și în ceea ce privește recunoașterea diplomelor.

Nu se examinează problema recunoașterii calificărilor în scopuri profesionale, reglementată printr-un cadru legal diferit⁴, menționând această problemă numai atunci când are un impact asupra recunoașterii în scopuri academice.

1.2. Domeniul de aplicare

Documentul se concentrează asupra mobilității pentru învățământ superior și formare profesională, deoarece în aceste domenii apare mobilitatea în cea mai mare măsură și tot în cadrul lor tind să apară și problemele, chiar dacă multe dintre norme se aplică și educației în general. Structura urmează calea unui student care decide să plece în străinătate la studii și examinează obstacolele pe care acesta le poate întâlni înainte, în timpul și după o perioadă de mobilitate, de la cererea de admitere în instituția gazdă la șederea sa în statul membru gazdă și până la utilizarea calificărilor obținute. Documentul examinează felul în care drepturile la nediscriminare și liberă circulație în dreptul primar și secundar,

M

2. ACCESUL LA EDUCAȚIE

2.1. Dreptul la liberă circulație

Prima întrebare pentru orice student sau participant la un program de formare profesională care dorește să călătorească într-o altă țară UE pentru studii este dacă are dreptul să o facă, în calitate de cetățean al altui stat membru.

Legislația Uniunii este clară în această privință: studenții din UE au dreptul la liberă circulație în toate statele membre: nu li se poate refuza accesul la educație sau formare într-o altă țară UE pe motivul naționalității lor.

Bazele stabilirii drepturilor studenților la liberă circulație au evoluat în timp. Competențele Uniunii Europene în ceea ce privește educația – inclusiv rolul UE de încurajare a mobilității în scop educațional – au fost introduse inițial în Tratatul de instituire a Comunității Europene, limitate la formarea profesională⁵. Totuși, după ce Curtea de Justiție a început să judece cazuri individuale de discriminare la accesul la formarea profesională și educație în general de la începuturile anilor 1980, dreptul unui student, care urmează o formă de educație generală, profesională sau universitară, de a se deplasa liber pe teritoriul Uniunii pentru studiu a fost afirmat progresiv prin diferite hotărâri judecătorești.

- Prin hotărârea sa *Forcheri*⁶, Curtea a decis că perceperea de către un stat membru de taxe de înscriere pentru cursuri de formare profesională unui cetățean al unui alt stat membru (în acest caz, soția unui lucrător în primul stat membru) reprezintă o discriminare dacă cetățenii proprii sunt scutiți de la aceste taxe.
- Prin hotărârea de referință *Gravier*⁷, Curtea a decis că deși organizarea și politica educațională nu sunt încredințate, ca atare, prin tratat, instituțiilor Comunității, condițiile de acces la formarea profesională (în opinia Curții, orice formă de educație care pregătește pentru o profesie,

activitate comercială sau ocupare a unui loc de muncă) intră în domeniul de aplicare al Tratatului. Hotărârea a fost aceasta, chiar dacă studentul vizat migrase strict pentru studii.

- Prin hotărârea *Blaizot*⁸, Curtea a confirmat că învățământul superior și universitar intră în domeniul formării profesionale.

Tratatul de la Maastricht a făcut încă doi pași înainte. Prin el s-a extins misiunea de acțiune a UE în domeniul educației – conferindu-se UE rolul de a încuraja cooperarea între statele membre în ceea ce privește educația; și de a încuraja mobilitatea studenților și profesorilor⁹. De asemenea, acesta a introdus conceptul de cetățenie europeană – toți cetățenii statelor membre sunt cetățeni europeni, cu libertatea de a se deplasa și de a locui oriunde în Uniune¹⁰.

2.2. Obstacole în calea liberei circulații – discriminare directă și indirectă

Cetățenia UE nu include numai libertatea de deplasare și de a locui oriunde în Uniune; ea înseamnă și că fiecare ar trebui să fie tratat la fel, indiferent de naționalitate. Acest drept a fost scos în evidență de Curtea de Justiție de-a lungul anilor, în cazuri în care studenți din UE care învață sau vor să învețe într-o altă țară UE s-au confruntat cu obstacole care încalcă principiul tratamentului egal.

- În hotărârea *Grzelczyk*¹¹, Curtea a afirmat că cetățenia Uniunii este destinată să fie statutul fundamental al resortisanților statelor membre. Prin urmare, unui resortisant francez care studiază în Belgia nu i se poate refuza strict pe baza cetățeniei sale o alocație de minimă subzistență la care au dreptul toți belgienii.

Tratatul interzice explicit discriminarea pe motive de cetățenie în domeniul de aplicare al tratatului¹². Discriminarea directă apare atunci când două persoane sunt tratate diferit pe motiv de cetățenie sau de o caracteristică ce nu poate fi separată de cetățenia lor. Acest tip de discriminare se poate justifica numai pe motiv de derogări explicite de la tratat. Orice derogare este interpretată foarte strict de Curtea de Justiție, deoarece discriminarea pe motiv de cetățenie este contrară principiilor fundamentale ale UE.

Discriminarea indirectă are loc atunci când se aplică un alt criteriu, dar cu rezultatul că o singură naționalitate este afectată într-o proporție substanțial mai mare. De exemplu, o măsură care face distincția între persoane pe motiv că își au reședința într-un stat membru dat, este probabil să aibă un efect negativ asupra cetățenilor altor state membre, deoarece non-rezidenții sunt, în majoritatea cazurilor, străini.

Tratamentul diferit al persoanelor din aceste motive poate fi justificat numai dacă statul membru poate demonstra că se bazează pe considerații obiective, independente de cetățenie, și că este proporțional cu obiectivele legitime vizate – nu poate depăși ceea ce este strict necesar pentru atingerea obiectivului respectiv.

- În hotărârea *Bressol*¹³, Curtea a decis că stabilirea unei cote de 30 % pentru studenții non-rezidenți la anumite cursuri de studiu reprezintă o discriminare indirectă împotriva cetățenilor altor state membre. Având în vedere că orice restricție a accesului afectează dreptul fundamental la liberă circulație, interpretarea Curții este foarte strictă. Singurul motiv acceptat de Curte pentru o astfel de discriminare este necesitatea de a proteja sănătatea publică; dar statul membru ar trebui să demonstreze – printr-o analiză obiectivă și detaliată susținută cu informații solide și coerente – că sănătatea publică este în pericol și că măsurile restrictive reprezintă un mijloc necesar și proporțional de protejare a acesteia.

2.3. Drepturi de reședință pentru studenți

Pentru ca studenții să se deplaseze la locul lor de studii din străinătate, trebuie, desigur, să aibă încredere în dreptul lor de a rezida în țara UE vizată. Datorită cadrului de reglementare clar existent, în practică, studenții din UE au puține probleme în această privință.

- În urma hotărârilor Curții privind dreptul studenților la tratament egal în accesul la educație, Curtea a constatat, de asemenea, în cauza *Raulin*, că dreptul unui student la acces include dreptul la reședință într-un alt stat pentru studii¹⁴.

Studenții – și familiile lor – au dreptul să se deplaseze și să locuiască oriunde în Uniune în calitate de cetățeni UE. Aceste drepturi sunt prevăzute în Directiva 2004/38/CE (privind drepturile la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora)¹⁵.

Studenți UE

Orice student UE are dreptul să intre într-o altă țară UE și să locuiască acolo timp de până la trei luni, cu condiția să dețină o carte de identitate sau un pașaport valid.

Orice student UE are dreptul să locuiască într-un alt stat membru timp de peste trei luni, dacă îndeplinește anumite condiții. Acesta trebuie:

- să fie înscris într-un curs de studii într-o instituție de învățământ, publică sau privată, acreditată sau finanțată de statul membru gazdă;
- să dețină o asigurare cuprinzătoare de sănătate în statul membru gazdă și să informeze autoritățile naționale relevante în conformitate cu normele naționale;
- să dețină suficiente resurse pentru a nu deveni o povară nejustificată pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă.

În funcție de statul membru, studentului i se poate cere să se înregistreze la autorități.

Ca orice alt cetățean UE, un student care a locuit legal pentru o perioadă continuă de cinci ani în statul membru gazdă primește dreptul de a locui acolo permanent și dreptul de a fi tratat exact la fel ca studenții localnici¹⁶.

În termeni generali, membrii familiei apropiate a studentului/studentei au dreptul să îl/o însoțească, dar condițiile care se aplică sunt diferite în funcție de calitatea de resortisanți UE sau non-UE a membrilor familiei. A se vedea anexa II pentru informații suplimentare privind drepturile membrilor familiei.

Studenți non-UE

Studenții non-UE au și ei dreptul de a călători în UE pentru studii, în anumite condiții. Situația lor este abordată în Directiva 2004/114/CE a Consiliului¹⁷, al cărei obiectiv este de a armoniza legislația națională în acest domeniu. A se vedea anexa II pentru informații suplimentare¹⁸.

În conformitate cu directiva, statele membre trebuie să faciliteze admiterea studenților resortisanți non-UE care participă la programe UE de mobilitate¹⁹. Cu toate acestea, Comisia este preocupată, în unele cazuri, de durata procedurilor pentru eliberarea vizelor de intrare în țările UE pentru acești studenți, care i-a împiedicat uneori pe studenți să beneficieze de pe urma programelor UE.

2.4. Taxe de studii

Impunerea sau nu de taxe de studii diferă de la un stat membru la altul. Similar, în unele state membre pot fi disponibile împrumuturi sau burse care ajută la acoperirea costurilor cu taxele de studii. În orice caz, dacă există taxe sau burse/împrumuturi pentru acoperirea taxelor, studenții dintr-o țară UE au aceleași drepturi și/sau obligații ca și studenții localnici – atât de a plăti taxele impuse, cât și de a primi un împrumut/o bursă pentru plata taxelor de studii din partea statului membru în care va învăța studentul.

- În hotărârea *Brown*, un student de cetățenie franceză a dorit să studieze în Scoția. Autoritățile scoțiene i-au refuzat o „alocație de student” care cuprindea plata de către stat a taxelor sale de studii. Curtea a hotărât că principiul nediscriminării se aplică în cazul în care asistența financiară este destinată să acopere costurile accesului la educație – prin urmare avea dreptul să i se plătească taxele de studii²⁰.

Aceasta deoarece un împrumut sau bursă pentru plata taxelor de studii face parte din condițiile de acces la educație. Prin urmare, a împiedica accesul studenților care învață în străinătate la un astfel de sprijin financiar ar însemna o discriminare pe motiv de cetățenie, care ar fi contrară interdicției unor astfel de discriminări din tratat.

Normele privind împrumuturile/bursele pentru taxe de studii sunt diferite de cele privind împrumuturile/bursele de întreținere, tratate la capitolul 3.

2.5. Cerințe lingvistice

Studenții care călătoresc în străinătate pentru studii sau formare profesională ar putea fi obligați să demonstreze cunoașterea limbii țării gazdă și să treacă un test pentru a fi acceptați de o universitate sau de o instituție de învățământ superior.

Un stat membru are dreptul să solicite un anumit nivel de cunoștințe lingvistice – fie pentru ca o persoană să practice o profesie, fie pentru frecventarea unui curs de studii – dar cerințele trebuie să fie proporționale. Cu alte cuvinte, nivelul cunoștințelor lingvistice pe care studentul trebuie să le demonstreze trebuie să fie suficient pentru îndeplinirea obiectivului, dar nu trebuie să treacă de aceasta.

- În hotărârea *Angonese*²¹, o bancă din regiunea vorbitoare de germană Bolzano, din Italia, a cerut tuturor celor care solicitau un loc de muncă să prezinte un anumit certificat care să demonstreze că erau bilingvi, în germană și italiană. Curtea a afirmat că numai faptul că s-a cerut demonstrarea competențelor lingvistice printr-un anumit certificat (care nu putea fi obținut decât în Bolzano) a fost disproporționat. Comisia consideră că același principiu se aplică testelor lingvistice pentru accesul la educație.

2.6. Învățământul la distanță

Învățământul la distanță este un învățământ formal, în care studentul și instructorul se află în locații geografice diferite și comunică, în prezent, mai ales prin TIC. Studenții nu trebuie să călătorească fizic în altă țară pentru învățare la distanță; dar studenții care doresc să aibă acces la învățământul la distanță dintr-un alt stat membru pot fi discriminați, fie în ceea ce privește accesul la învățământ la distanță, fie în ceea ce privește plata taxelor de studii.

Până în prezent, nu există jurisprudență care să vizeze învățământul la distanță. Dar Uniunea are un obiectiv specific de încurajare a educației la distanță²², ceea ce introduce astfel învățământul la distanță în domeniul de aplicare al nediscriminării.

Tratamentul egal este garantat de tratat, indiferent dacă instituția care oferă învățământ la distanță este comercială (oferind un serviciu contra plată), sau non-profit.

O instituție comercială care oferă învățământ la distanță dincolo de frontiere face parte din piața internă. Libera circulație a serviciilor peste frontierele naționale reprezintă una dintre cele „patru libertăți” ale pieței interne²³. Prin urmare, un student care dorește să acceseze o formă de învățământ la distanță pentru profit din orice stat membru UE are dreptul să fie tratat pe aceleași baze ca și un student local, deoarece orice diferență de tratament ar însemna o perturbare a pieței interne.

Învățarea la distanță transfrontalieră oferită de o instituție educațională non-profit (finanțată în cea mai mare parte din fonduri publice) nu este un serviciu în acest sens. Cu toate acestea, în calitate de cetățeni ai UE, studenții care doresc să acceseze învățământul la distanță oferit într-un alt stat membru nu pot fi discriminați pe motiv de cetățenie²⁴. Prin urmare, învățământul la distanță trebuie să fie oferit pe aceleași baze oricărui student din UE, indiferent care este statul membru de origine al acestuia.

3. DREPTURI ALE STUDENȚILOR DIN STATUL MEMBRU GAZDĂ

3.1. Eligibilitate pentru beneficii

Atunci când un student se prezintă la studii într-o altă țară UE, statutul său de student îl poate îndreptăți la anumite beneficii sau la acces preferențial la anumite bunuri și servicii – de exemplu, transport public cu preț redus sau cazare pentru studenți.

Accesul la aceste tipuri de beneficii s-a bazat inițial pe legislația pentru lucrătorii migranți din UE²⁵, extinsă apoi de Curtea de Justiție la membrii familiilor lucrătorilor.

Cu toate acestea, o dată cu instituirea cetățeniei Uniunii prin Tratatul de la Maastricht, cetățenii au dreptul să se deplaseze și să locuiască liber pe teritoriul statelor membre în calitate de cetățeni ai Uniunii și nu doar ca lucrători migranți din UE²⁶. Studenții UE care învață în străinătate au, prin urmare, același drept de acces la beneficii ca și studenții localnici, cu excepția situației în care un beneficiu este exceptat explicit de la aplicarea principiului egalității de tratament²⁷.

3.2. Accesul diferențiat la burse de întreținere și împrumuturi

Ajutor financiar din partea statului membru de origine

Numeroase state membre oferă împrumuturi sau burse pentru a-i ajuta pe studenți să suporte costurile vieții zilnice (denumite în continuare „costuri de întreținere”) în timpul studiului. În unele cazuri, studenții pot avea acces la acest tip de asistență atunci când studiază în străinătate (principiul „transferabilității” burselor sau împrumuturilor). În conformitate cu legislația actuală, statele membre sunt libere să decidă dacă permit acest acces. În conformitate cu rețeaua Euridyce, puține state membre permit în practică transferabilitatea deplină a ajutorului de întreținere²⁸. Aceasta poate să descurajeze în mod semnificativ pe cetățenii care doresc să studieze în străinătate. Cu toate acestea, dacă statele permit o astfel de transferabilitate, trebuie să se asigure că normele de eligibilitate nu restrâng în mod nejustificat dreptul unui student la libera circulație în UE.

- Aceasta s-a decis în hotărârea *Morgan*²⁹. Norma contestată în cazul respectiv prevedea că studenților li se poate acorda o bursă pentru studii în străinătate numai dacă acestea reprezentau o continuare a unor studii de cel puțin un an în țara lor de origine. Curtea a hotărât că această condiție ar putea să descurajeze cetățenii de la studiul în străinătate din cauza costurilor și a inconvenientelor pe care le-ar putea produce.

Dacă un stat membru oferă burse cetățenilor săi pentru cursuri de învățământ la distanță pe propriul teritoriu, trebuie să le ofere și pentru studii la distanță la o instituție dintr-un alt stat membru, în aceleași condiții.

Ajutor financiar din partea statului membru gazdă

- În hotărârea *Bidar*³⁰, Curtea a afirmat că bursele și împrumuturile de întreținere intră în „domeniul de aplicare” al tratatului – ceea ce înseamnă că, în principiu, un cetățean UE nu poate face obiectul discriminării în acest domeniu. Cu toate acestea, Curtea a recunoscut și că statele membre nu ar trebui să fie obligate să preia sarcina nejustificată de a oferi asistență financiară studenților dintr-un alt stat membru care nu au nicio altă legătură cu țara respectivă în afara deciziei de a se muta acolo pentru studii.

Directiva 2004/38/CE exceptează explicit bursele și împrumuturile de la principiul egalității de tratament³¹. Aceasta înseamnă că statele membre nu sunt obligate să extindă bursele sau împrumuturile pentru întreținere la studenți dintr-un alt stat membru decât dacă aceștia au locuit în țara gazdă o anumită perioadă de timp. Totuși, dacă un student, după cinci ani de reședință³², a obținut dreptul de reședință permanentă, el sau ea are exact aceleași drepturi ca un student localnic.

Un alt motiv al acestei exceptări este evitarea unei situații în care o persoană ar putea beneficia de două ori de o bursă sau împrumut pentru studenți, dacă transferă bursa din țara lor de origine. Un împrumut sau o bursă de stat nu se poate adăuga la finanțarea unui alt stat dacă vizează același obiectiv de studiu.

- În hotărârea *Förster*³³, Curtea a afirmat că o condiție de reședință anterioară de cinci ani nu poate fi considerată drept o perioadă de timp excesivă pentru ca un cetățean străin să se integreze în statul membru gazdă³⁴.

3.3. Reducere pentru transportul în comun

Acesta este un beneficiu pentru studenți destul de des întâlnit în numeroase state membre. Cu toate acestea, Comisia a fost contactată de studenți care învață în străinătate și cărora le-a fost refuzat acest beneficiu pe motiv că nu sunt cetățeni ai statului membru sau că nu au îndeplinit condițiile reședinței permanente.

Comisia consideră că reducerile pentru transportul în comun pot fi considerate drept „ajutor de întreținere”³⁵. Totuși, având în vedere că nu este vorba despre o bursă sau un împrumut pentru studenți, nu pot fi refuzate studenților pe motiv de cetățenie.

3.4. Cazare pentru studenți

Acesta este un alt domeniu în care Comisia a primit reclamații. Răspunsul Comisiei este că studenții din UE au dreptul la acces, în aceleași condiții ca și studenții localnici, la cazare oferită exclusiv studenților de către statul membru sau de către organizații care acționează în numele acestuia.

3.5. Beneficii fiscale în statul membru de origine

Statul membru de origine poate acorda **beneficii fiscale** studenților sau familiilor acestora, permițându-le să deducă cheltuielile de studii din venitul impozabil. În condițiile în care acest principiu se aplică studenților care învață în țara lor de origine, cheltuielile de studii într-un alt stat membru sunt și ele deductibile fiscal, în limite rezonabile (statele membre au dreptul, de exemplu, să impună

o limită superioară la valoarea taxelor de studii deductibile, pentru a se evita o sarcină financiară excesivă).

- În hotărârea *Schwarz*³⁶, Curtea a hotărât că un stat membru care a permis deducerea taxelor de studii pentru un copil din impozitul pe venit al părintelui numai dacă procesul de învățământ s-a desfășurat în statul membru respectiv, a restricționat dreptul copilului la libertatea de circulație.

Drepturi ale studenților non-UE („cetățeni din țări terțe”)

Studenții non-UE au dreptul de a studia în Uniune cu condiția să îndeplinească anumite condiții, care diferă în funcție de statutul lor și de legislația statului membru gazdă (de exemplu, pot fi excluși prin sisteme de cote). Cu toate acestea, dreptul la studiu nu conferă automat alte drepturi de care se bucură studenții UE (de exemplu, dreptul de a plăti aceleași taxe de studii ca localnicii sau cetățenii UE; dreptul la reduceri pentru transport, etc.). Totuși, în afara timpului de studiu și din al doilea an de reședință, studenților trebuie să li se permită să lucreze un minimum de 10 ore pe săptămână, sau echivalentul în zile sau luni pe an³⁷.

Cetățenii non-UE care îndeplinesc condițiile de reședință pe termen lung primesc dreptul de a fi tratați, în principiu, exact la fel ca studenții localnici.

A se vedea anexa II pentru informații suplimentare.

4. RECUNOAȘTEREA CALIFICĂRILOR

4.1. Stabilirea recunoașterii academice

O dată ce un student și-a încheiat cu succes perioada de studii în străinătate, are dreptul la o anumită formă de certificare din partea universității la care a studiat – fie că este vorba despre o diplomă sau o licență, fie despre o declarație privind studiile efectuate. Se pune apoi problema recunoașterii acestui document, fie la întoarcerea în țara de origine, fie în alt stat membru.

Acesta este un stadiu vital, dar și unul în care apar dificultăți. Fiecare țară UE își are propriul sistem deosebit de educație, astfel încât varietatea este foarte mare, în ceea ce privește atât programa de studiu, cât și diplomele acordate.

Există un sistem de recunoaștere reciprocă la nivel UE a calificărilor pentru exercitarea unei profesii³⁸. Acesta se aplică profesiilor „reglementate”, respectiv profesiilor care nu pot fi exercitate sau practicate în statul membru gazdă fără anumite calificări profesionale specifice, precum și cetățenilor care sunt pe deplin calificați să practice o profesie într-un stat membru și care doresc să practice aceeași profesie într-un alt stat membru. Calitatea unei profesii de a fi „reglementată” depinde de legislația statului membru în care cetățeanul dorește să își practice profesia³⁹.

Spre deosebire de aceasta, prezentul document se concentrează mai curând asupra problemei mai generale a **recunoașterii academice (recunoaștere pentru continuarea studiilor) a diplomelor și a perioadelor de studiu în străinătate**. Recunoașterea academică ar putea fi de folos și pentru persoanele

care caută un loc de muncă în profesii nereglementate, deoarece poate ajuta angajatorii potențiali să înțeleagă valoarea calificărilor pe care un candidat le-a obținut în străinătate. Din cauza varietății sistemelor educaționale, stabilirea echivalenței între o diplomă obținută într-o țară și una obținută într-o altă țară poate necesita timp și poate duce la contestații. Numeroase scrisori, reclamații și petiții pe care Comisia le primește din partea studenților se referă la probleme de recunoaștere academică (deși ar trebui reamintit că, în marea majoritate a cazurilor, recunoașterea este un proces lipsit de dificultăți: aceste reclamații reprezintă, de fapt, doar o mică proporție din numărul foarte mare de studenți care beneficiază de oportunitățile de mobilitate pentru studii).

4.2. Responsabilitățile statelor membre și ale Uniunii Europene

Recunoașterea academică este responsabilitatea statelor membre; cu toate acestea, ele trebuie să își exercite această competență în conformitate cu legislația UE. Aceasta înseamnă că, atunci când refuză recunoașterea unei diplome, nu pot să facă discriminări pe motiv de cetățenie sau să prejudicieze dreptul unui cetățean la liberă circulație. Într-o recomandare din 2001 privind mobilitatea studenților, persoanelor care urmează o formare profesională, voluntarilor, profesorilor și formatorilor, statelor membre li s-a cerut să ia măsuri corespunzătoare pentru ca deciziile autorităților răspunzătoare pentru recunoașterea academică să se adopte în termene rezonabile, să fie justificate și să poată face obiectul unor apeluri administrative și/sau juridice⁴⁰.

În același fel, tratatul deschide acțiunea Uniunii în mod explicit, nu numai către încurajarea mobilității studenților și profesorilor, dar și către încurajarea recunoașterii academice a diplomelor și a perioadelor de studii⁴¹. Importanța acestui aspect a făcut Comisia să îl abordeze pe mai multe fronturi.

4.3. Instrumente juridice neobligatorii ale UE

Comisia a instituit o rețea de centre naționale de recunoaștere academică și informare (NARIC)⁴² pentru a oferi informații privind recunoașterea calificărilor obținute în străinătate.

Obiectivul NARIC este de a îmbunătăți recunoașterea academică a diplomelor și a perioadelor de studiu în UE, țările Spațiului Economic European (SEE) și Turcia.

Centrele NARIC din toate țările membre le pot oferi studenților, instituțiilor de învățământ superior sau angajaților, sfaturi profesionale și informații privind recunoașterea academică a diplomelor și a perioadelor de studiu realizate în alte state.

Instituțiile de învățământ superior sunt, în cea mai mare măsură, autonome, având control asupra deciziilor privind admiterea studenților străini și privind acordarea de excepții pentru studenți de la părți ale programelor de studiu pe baza educației realizate în străinătate. Ca urmare, majoritatea centrelor NARIC nu adoptă decizii, dar oferă la cerere informații și consiliere privind sistemele educaționale și calificările din străinătate.

Comisia a elaborat, de asemenea, mai multe instrumente pentru uz la nivelul UE care au drept obiectiv, într-un fel sau altul, demistificarea și recunoașterea învățământului desfășurat într-o altă țară europeană:

- Cadru european al calificărilor: un dispozitiv care compară calificările din diferite țări cu un cadru european comun de referință. Atunci când va fi pus complet în aplicare, ar trebui să ușureze sarcina de comparare a nivelului calificărilor din diferite state membre UE.
- Suplimentul la diplomă: un document anexat la o licență sau la o diplomă care oferă o descriere a conținutului și a nivelului studiilor realizate. Deci-

zia privind anexarea unui supliment la diplomă rămâne la latitudinea universităților sau a altor instituții care emit diploma, dar instituțiile sunt încurajate puternic să facă acest lucru. Miniștrii responsabili cu învățământul superior din țările care participă la Procesul de la Bologna (inclusiv toate statele membre ale UE) au decis în 2003 că, începând din 2005, fiecare student absolvent ar trebui să primească suplimentul la diplomă automat și gratuit, emis într-o limbă europeană de largă circulație⁴³.

- Sistemul european de transfer și acumulare de credite (ECTS): acesta permite studenților să acumuleze credite pentru învățământ superior, pe baza rezultatelor învățării și a volumului de muncă pentru un anumit curs. Majoritatea statelor membre au introdus ECTS în legislația lor națională pentru învățământul superior pentru programe de studiu din primul și al doilea ciclu (Licență și Masterat).

Toate aceste instrumente pot ajuta universitățile sau angajatorii din alte țări UE să înțeleagă ce calificări deține un absolvent..

4.4. Măsuri legislative la nivelul UE

În anumite cazuri excepționale, Comisia a deschis proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva statelor membre. Aceste proceduri nu ajung neapărat la Curte, deoarece problema se rezolvă adesea prin dialog cu statul membru.

De-a lungul anilor, mai multe cazuri bazate pe recunoașterea calificărilor profesionale⁴⁴ s-au referit indirect la recunoaștere academică și la principiul liberei circulații a cetățenilor UE pe care se bazează aceasta.

- De exemplu, Comisia a considerat că un guvern impunea taxe excesive pentru actul de recunoaștere a calificărilor obținute într-un alt stat membru. Dacă se poate demonstra că suma solicitată este mai mare decât costurile administrative reale implicate, Comisia consideră că aceste costuri mai ridicate ar putea penaliza studentul pentru că a ales să studieze în străinătate, ceea ce face ca acest nivel al taxelor să fie incompatibil cu legislația UE⁴⁵.
- Într-o hotărâre *Comisia/Spania*, inginerilor li se refuza promovarea pe motiv că obținuseră calificările într-un alt stat membru. Curtea a subliniat că promovarea în cadrul serviciului public, unde un lucrător practică o „profesie reglementată” în conformitate cu directiva privind recunoașterea calificărilor profesionale, nu poate fi condiționată de necesitatea de a obține o echivalență academică, în plus față de recunoașterea profesională⁴⁶.
- Într-o hotărâre *Comisia/Grecia*⁴⁷, un stat refuza sistematic să recunoască diplome emise de universități francizate. Acestea sunt instituții care au făcut un acord cu o universitate străină conform căruia formarea este asigurată de instituția care a încheiat acordul de franciză, dar este validată de instituția de formare aflată în celălalt stat membru, iar diploma este eliberată de aceasta din urmă. Prin urmare, diplomele acestor universități sunt calificări din alt stat membru. Curtea a hotărât că statul membru care emite diploma este cel care are dreptul de a evalua calitatea educației. Având în vedere că sunt calificări dintr-un alt stat membru, diplomele emise de aceste instituții pot intra, în anumite condiții, în domeniul de aplicare al Directivei 2005/36/CE⁴⁸. Prin urmare, autoritățile elene au fost obligate să le recunoască pentru accesul la o profesie reglementată. Același principiu se aplică și calificărilor acordate prin învățământ la distanță.
- În plus, orice interdicție fără excepții prin care se refuză recunoașterea diplomelor emise de universități francizate este probabil să-i descurajeze pe studenți să frecventeze aceste cursuri și să prejudicieze astfel dreptul la liberă stabilire al universității⁴⁹.

- În sfârșit, s-a decis în hotărârea *Kraus* că statele membre le pot cere cetățenilor lor să posede o autorizare administrativă pentru utilizarea unui titlu academic (precum „Dr.”). Aceasta se datorează necesității de protejare a publicului împotriva abuzului de titluri academice care pot să nu fi fost acordate corespunzător. Dar procedura de autorizare trebuie să fie corectă și proporțională⁵⁰.

5. CONCLUZIE

După cum arată prezentul document, tratatele, interpretate prin hotărâri ale Curții, au instituit anumite drepturi ale studenților migranți.

- Atunci când se înscriu la o universitate sau la o altă instituție de învățământ din străinătate, cetățenii UE trebuie să fie admiși în aceleași condiții ca și localnicii înscriși.
- Taxele de studii trebuie să fie la același nivel pentru toți studenții UE, iar împrumuturile pentru acoperirea taxelor de studii, atunci când acestea există, ar trebui să fie disponibile pe aceleași baze pentru toți, inclusiv pentru educația la distanță.
- Dacă un student are nevoie de sprijin financiar atunci când învață în străinătate, poate obține o bursă de la propriul guvern, iar guvernele care acordă transferabilitatea burselor nu pot impune condiții disproporționate pentru această transferabilitate. Totuși, guvernele nu trebuie să pună împrumuturi pentru întreținere la dispoziția studenților care au călătorit în țara lor pentru studiu, decât dacă aceștia au statutul de rezidenți permanenți.
- În cazul în care cursul pe care un student dorește să-l frecventeze este într-o altă limbă decât cea maternă, universitatea îi poate cere să demonstreze calificări lingvistice sau să treacă un test lingvistic proporțional pentru a se asigura că va avea capacitatea de a încheia cursul.
- O dată ajunși în noua țară, studenții trebuie să fie tratați în același fel cu studenții localnici.
- Atunci când se întorc în țara lor și doresc recunoașterea calificărilor acordate în străinătate, autoritățile trebuie să se asigure că studenții nu sunt penalizați pentru că și-au exercitat dreptul la mobilitate.

În pofida cadrului legislativ cuprinzător care favorizează mobilitatea studenților, continuă să apară probleme în numeroase cazuri individuale, deoarece normele nu sunt aplicate în mod corespunzător. Serviciile Comisiei speră că aceste orientări vor aduce clarificări suplimentare, facilitând astfel exercitarea de către cetățeni a dreptului lor la liberă circulație pentru educație.

Aceste cerințe sunt standarde minime. Statele membre rămân libere să meargă mai departe decât strictul necesar în condițiile legii și să ia alte măsuri de încurajare a mobilității; de exemplu, în unele țări, orice student UE poate primi o bursă, indiferent de durata șederii sale în țara respectivă⁵¹. Obiectivul Uniunii este de a extinde semnificativ mobilitatea în scop educațional și, prin urmare, Comisia încurajează ferm astfel de acțiuni. Serviciile Comisiei vor continua să colaboreze cu statele membre la rezolvarea cazurilor individuale, având în vedere principiile expuse în acest document.

În afara cadrului legal descris mai sus, mobilitatea studenților continuă să fie îngreunată de mai multe obstacole practice. O recomandare a Parlamentului European și a Consiliului din 2001⁵² cere statelor membre să înlăture astfel de obstacole în calea mobilității, *inter alia*, prin facilitarea transferului de către studenți a burselor și ajutoarelor naționale oferite de țara de origine atunci când studiază în străinătate, să examineze în ce măsură ar putea beneficia studenții mobili de sprijinul oferit studenților de către statul gazdă și să faciliteze recunoașterea academică în statul membru de origine a perioadelor de studiu în străinătate. O recomandare din 2006 a încurajat statele membre să adopte o Cartă a calității pentru mobilitate⁵³. În cadrul *pachetului Tineretul în mișcare*, Comisia prezintă o propunere de recomandare a Consiliului privind promovarea mobilității în scop educațional a tinerilor. Propunerea va aborda subiecte precum furnizarea de informații privind oportunitățile de mobilitate în scop educațional, pregătirile lingvistice și culturale pentru mobilitate cu programă, îmbunătățirea calității mobilității și încurajarea parteneriatelor pentru mobilitate între diferite părți interesate.

ANEXA I: DREPTURILE STUDENȚILOR ERASMUS

În plus față de drepturile generale subliniate în document, studenții care participă la Programul UE Erasmus au dreptul să se aștepte la următoarele, în conformitate cu Carta studenților Erasmus:

- Existența unui acord interinstituțional între universitatea de origine și universitatea gazdă.
- Semnarea unui contract de studii/formare, încheiat între dumneavoastră, instituția de origine și cea gazdă, înainte de începerea mobilității. Acest contract are rolul de a stabili detaliile programului dumneavoastră de activități în străinătate, inclusiv numărul de credite pe care trebuie să le obțineți.
- Scutirea, pe întreaga durată a studiilor efectuate în cadrul programului Erasmus, de la plata taxelor impuse de către universitatea primitoare pentru școlarizare, înscriere, examene, accesul la laboratoarele și biblioteca universității.
- Recunoașterea completă de către universitatea de origine a activităților încheiate în mod satisfăcător pe parcursul perioadei de mobilitate în cadrul programului Erasmus, în conformitate cu contractul de studii/formare.
- Primirea, la încheierea perioadei de mobilitate în străinătate, a unei situații școlare pentru studiile/activitățile efectuate, semnată de instituția/întreprinderea gazdă. Acest document va conține rezultatele obținute din punct de vedere al creditelor și al calificativelor acordate. În cazul în

care stagiul efectuat nu face parte din programul obișnuit, perioada aferentă acestei formări va fi înregistrată în „suplimentul la diplomă”.

- Aceleași beneficii și tratament din partea universității gazdă precum cele de care se bucură studenții universității respective.
- Acces la Carta universitară Erasmus și la declarația de politică Erasmus ale universității de origine, precum și la cele ale universității gazdă.
- Menținerea bursei sau a împrumutului de studii de care beneficiați în țara dumneavoastră de origine, pe întreaga perioadă a mobilității dumneavoastră în străinătate.

ANEXA II: MEMBRI AI FAMILIEI ȘI STUDENȚI NON-UE

1. Drepturi de ședere

Membri ai familiei care au dreptul să însoțească sau să se alăture unui student UE în conformitate cu Directiva 2004/38/CE⁵⁴:

- soțul/soția;
- partenerul înregistrat (dacă, potrivit legislației statului membru gazdă, parteneriatele înregistrate sunt considerate drept echivalente căsătoriei);
- descendenții direcți în vârstă de cel mult 21 de ani sau care se află în întreținerea sa, precum și descendenții direcți ai soțului sau ai partenerului.

Acești membri ai familiei, indiferent de naționalitatea lor, au drept de ședere alături de un student UE într-un alt stat membru în cazul în care studentul îndeplinește condițiile din articolul 7 alineatul (1) din directivă pentru o ședere mai lungă de trei luni.

Alți membri de familie, precum părinții sau bunicii și partenerii pe care statul membru gazdă nu îi recunoaște drept parte a unui parteneriat înregistrat, nu au drept automat de ședere, dar autoritățile statului membru trebuie să încerce să faciliteze intrarea și șederea acestora⁵⁵.

Membrilor familiei care **nu** sunt **cetățeni UE** și care nu au deja drept de ședere într-o țară UE, statul membru gazdă le

poate cere să solicite o viză de intrare, care ar trebui acordată gratuit și fără formalități nejustificate.

Studentii non-UE

Un student non-UE care dorește să intre în UE în scop de studiu trebuie să îndeplinească anumite condiții. Acesta trebuie:

- să fi fost acceptat de o unitate de învățământ superior pentru a urma un curs de studii;
- să demonstreze că are suficiente resurse pentru a-și asigura întreținerea, plata studiilor și costurile călătoriei de întoarcere;
- să dețină o asigurare medicală care acoperă persoana pentru riscurile acoperite normal pentru cetățenii statului membru;
- să demonstreze (dacă i se cere aceasta de către statul membru) o cunoaștere suficientă a limbii în care se predă cursul;
- să demonstreze (dacă i se cere aceasta de către statul membru) că s-au plătit taxele de studiu.

De asemenea, studenții non-UE trebuie să dețină un document de călătorie valabil. Statele membre pot cere ca documentul de călătorie să fie valabil cel puțin pe durata de ședere planificată.

Statele membre trebuie să încerce să faciliteze admiterea studenților non-UE care participă la programe UE prin care se încurajează mobilitatea către Uniune sau în cadrul acesteia.

Studentului trebuie să i se acorde un permis de ședere valabil cel puțin un an, cu posibilitate de reînnoire dacă deținătorul continuă să îndeplinească condițiile necesare.

2. Studenți non-UE – drepturile rezidenților pe termen lung

Cetățenii non-UE care locuiesc legal pentru o perioadă continuă de cinci ani într-un stat membru primesc statutul de rezident pe termen lung⁵⁶. Cu toate acestea, cetățenilor non-UE care locuiesc în UE în scop de studii li se aplică condiții speciale. Pentru solicitarea statutului de rezident pe termen lung, ei trebuie să fi obținut un titlu de ședere (de exemplu, un permis de ședere acordat pe baza unui loc de muncă permanent) care le permite să primească acest statut. În acest caz, numai jumătate din perioada de ședere în scop de studii sau formare profesională poate fi luată în considerare la calculul perioadei de cinci ani.

Rezidenții pe termen lung au dreptul de a fi tratați în același fel cu cetățenii din statul membru care este înregistrat drept locul lor obișnuit de ședere în ceea ce privește, *inter alia*, educația și formarea (inclusiv în ceea ce privește accesul la burse de studiu⁵⁷), asistența socială,⁵⁸ ocuparea unui loc de muncă și securitatea socială, în conformitate cu legislația națională. Cu toate acestea, la fel ca resortisanții altor state membre UE, aceștia ar putea să trebuiască să demonstreze cunoașterea limbii în scop de studii.

Un rezident pe termen lung poate călători într-un alt stat membru în scop de studii.

Studenții pot obține dreptul de ședere în acest din urmă stat membru timp de peste trei luni, dacă îndeplinesc anumite condiții. Acesta trebuie:

- să dețină resurse stabile și regulate, astfel încât să se poată întreține pe ei și familia lor fără să facă apel la asistența socială a statului membru;
- să dețină o asigurare medicală care să acopere toate riscurile în cel de-al doilea stat membru;
- să demonstreze (la cererea celui de-al doilea stat membru) că sunt înscrși în cadrul unei instituții acreditate.

Imediat ce un cetățean non-UE primește statutul de rezident pe termen lung în cel de-al doilea stat membru, el/ea trebuie să se bucure de tratament egal în statul membru respectiv.

ANEXA III: EXTRASE DIN TRATATUL PRIVIND FUNCȚIONAREA UNIUNII EUROPENE

Articolul 18 (fostul articol 12 TCE)

În domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.

Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot adopta orice norme în vederea interzicerii acestor discriminări.

Articolul 20 (fostul articol 17 TCE)

1. *Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.*
2. *Cetățenii Uniunii au drepturile și obligațiile prevăzute în tratate. Aceștia se bucură, printre altele, de:*
 - (a) *dreptul de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre;*
 - (b) *dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European, precum și la alegerile locale în statul membru unde își au reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat;*
 - (c) *dreptul de a se bucura, pe teritoriul unei țări terțe în care statul membru ai cărui resortisanți*

sunt nu este reprezentat, de protecție din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat;

- (d) *dreptul de a adresa petiții Parlamentului European, de a se adresa Ombudsmanului European, precum și dreptul de a se adresa instituțiilor și organelor consultative ale Uniunii în oricare dintre limbile tratatelor și de a primi răspuns în aceeași limbă.*

Aceste drepturi se exercită în condițiile și limitele definite prin tratate și prin măsurile adoptate pentru punerea în aplicare a acestora.

Articolul 21 (fostul articol 18 TCE)

1. *Orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora.*
2. *În cazul în care o acțiune a Uniunii se dovedește necesară pentru atingerea acestui obiectiv și în care tratatele nu au prevăzut puteri de acțiune în acest sens, Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot adopta dispoziții menite să faciliteze exercitarea drepturilor menționate la alineatul (1).*
3. *În aceleași scopuri ca cele menționate la alineatul (1) și în cazul în care tratatele nu au prevăzut puteri de acțiune în acest sens, Consiliul, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială, poate adopta măsuri în domeniul securității sociale sau al protecției sociale. Acesta hotărăște în unanimitate, după consultarea Parlamentului European.*

Articolul 165 (fostul articol 149 TCE)

1. *Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate, prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică.*

Uniunea contribuie la promovarea obiectivelor europene ale sportului, având în vedere totodată caracterul specific, structurile bazate pe voluntariat, precum și funcția socială și educativă a sportului.

2. *Acțiunea Uniunii urmărește:*

- *să dezvolte dimensiunea europeană a educației, în special, prin învățarea și răspândirea limbilor statelor membre;*
- *să favorizeze mobilitatea studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu;*
- *să promoveze cooperarea dintre instituțiile de învățământ;*
- *să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor educaționale din statele membre;*
- *să favorizeze dezvoltarea schimburilor de tineri și de formatori socio-educativi și să sprijine participarea tinerilor la viața democratică a Europei;*
- *să încurajeze dezvoltarea educației la distanță;*

- să dezvolte dimensiunea europeană a sportului, prin promovarea spiritului de echitate și de deschidere în competițiile sportive și a cooperării între organizațiile cu responsabilități în domeniul sportului, precum și prin protejarea integrității fizice și morale a sportivilor, îndeosebi a celor mai tineri dintre aceștia.
3. Uniunea și statele membre favorizează cooperarea cu țările terțe și cu organizațiile internaționale care au competențe în domeniul educației și sportului și, în special, cu Consiliul European.
4. Pentru a contribui la realizarea obiectivelor menționate de prezentul articol:
- Parlamentul European și Consiliul adoptă acțiuni de încurajare, cu excepția oricărei armonizări a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor;
 - Consiliul adoptă recomandări, la propunerea Comisiei.
- Articolul 166 (fostul articol 150 TCE)
1. Uniunea pune în aplicare o politică de formare profesională care sprijină și completează acțiunile statelor membre, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul și organizarea formării profesionale.
2. Acțiunea Uniunii urmărește:
- să faciliteze adaptarea la transformările industriale, în special prin formarea și reconversia profesională;
 - să îmbunătățească formarea profesională inițială și formarea continuă, pentru a facilita inserția și reinserția profesională pe piața forței de muncă;
 - să faciliteze accesul la formarea profesională și să favorizeze mobilitatea formatorilor și a persoanelor care urmează un program de formare și, în special, a tinerilor;
 - să stimuleze cooperarea în domeniul formării dintre instituțiile de învățământ sau de formare profesională și întreprinderi;
 - să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor de formare ale statelor membre.
3. Uniunea și statele membre favorizează cooperarea cu țările terțe și cu organizațiile internaționale care au competențe în domeniul formării profesionale.
4. Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor, adoptă măsuri pentru a contribui la realizarea obiectivelor menționate de prezentul articol, cu excepția oricărei armonizări a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre și Consiliul adoptă recomandări, la propunerea Comisiei.

ANEXA IV: LISTA JURISPRUDENȚEI CELEI MAI RELEVANTE FAȚĂ DE MOBILITATEA ÎN EDUCAȚIE ȘI FORMARE

Accesul la educație

Gravier/City of Liège, cauza 293/83
 Blaizot/University of Liège, cauza 24/86
 Lair/Universität Hannover, cauza 39/86
 Brown/The Secretary of State for Scotland, cauza 197/86
 Comisia/Belgia, cauza C-65/03
 Comisia/Austria, cauza C-147/03
 Bressol și alții/Gouvernement de la Communauté française, cauza C-73/08

Burse/imprumuturi de întreținere

Rudy Grzelczyk/Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve, cauza C-184/99
 D'Hoop/Office national de l'emploi, cauza C-224/98
 Bidar/London Borough of Ealing & Secretary of State for Education and Skills, cauza C-209/03
 Morgan/Bezirksregierung Köln și Bucher/Landrat des Kreises Düren, Cauzele conexate C-11/06 și C-12/06.
 Förster/Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep, cauza C-158/07

Recunoașterea calificărilor

Kraus/Land Baden-Württemberg, cauza C-19/92
 Neri/European School of Economics, cauza C-153/02
 Comisia/Grecia, cauza C-274/05
 Comisia/Spania, cauza C-286/06

ENDNOTES

- 1 COM(2010) 135.
- 2 Articolele relevante din Tratat sunt incluse în anexa III.
- 3 Redenumită de la 1 decembrie 2009 „Uniunea Europeană” prin Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.
- 4 În cadrul Directivei 2005/36/CEE a Parlamentului European și a Consiliului
- 5 Atunci, articolul 128 CEE
- 6 Hotărârea Curții din 13 iulie 1983, *Forcheri*, cauza 152/82, ECR 1983 02323.
- 7 Hotărârea Curții din 13 februarie 1985, *Gravier*, cauza 293/83, ECR 1985 00593.
- 8 Hotărârea Curții din 2 februarie 1988, *Blaizot*, cauza 24/86, ECR 1988 00379.
- 9 Atunci, articolul 126 TCE; acum articolul 165 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).
- 10 A se vedea articolele 20 și 21 TFUE.
- 11 Hotărârea Curții din 20 septembrie 2001, *Grzelczyk*, cauza C-184/99 ECR 2002 I-00663
„Cetățenia Uniunii are vocație de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre, oferind celor care se găsesc în aceeași situație posibilitatea de a se bucura de același tratament în fața legii, indiferent de cetățenia lor, ținând cont de excepțiile prevăzute în mod expres” (paragraful 31).
- 12 Articolul 18 TFUE
- 13 Hotărârea Curții din 13 aprilie 2010, *Bressol*, cauza C-73/08.
- 14 Hotărârea Curții din 26 februarie 1992, *Raulin*, cauza C-357/89, ECR 1992 I-01027. În urma jurisprudenței prin care s-a stabilit dreptul la egalitatea de tratament în ceea ce privește condițiile de acces la formare profesională, învățământ superior și învățământ universitar, Curtea a hotărât la începutul anilor 1990, că acest drept se aplică nu doar cerințelor instituției educaționale vizate, precum taxe de înscriere, dar și oricărei măsuri care ar putea împiedica exercitarea dreptului respectiv. Curtea a hotărât că principiul nediscriminării în ceea ce privește condițiile de acces la formarea profesională, care rezultă din articolele 18 și 166 TFUE (fostele articole 7 și 128 CEE) implică faptul că un resortisant al unui stat membru care a fost admis la un curs de formare profesională într-un alt stat membru se bucură, în această privință, de un drept de reședință pe durata cursului.

- 15 Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, JO 2004 L 229, p. 35. A se vedea articolele 6 și 7 din directivă. În conformitate cu articolul 7 alineatul (4) din această directivă, statele membre au opțiunea de a limita membrii de familie care au dreptul să se alăture unui cetățean UE sau să îl însoțească atunci când se deplasează pentru studii la soț/soție, partenerul înregistrat și copiii aflați în întreținere. Pentru mai multe detalii, a se vedea anexa II.
- 16 A se vedea articolul 16 din directivă.
- 17 Directiva 2004/114/CE a Consiliului din 13 decembrie 2004 privind condițiile de admisie a resortisanților țărilor terțe pentru studii, schimb de elevi, formare profesională neremunerată sau servicii de voluntariat.
- 18 În conformitate cu articolul 21 din directivă, Comisia trebuie să prezinte anul acesta un raport privind aplicarea directivei.
- 19 Articolul 6 alineatul (2).
- 20 A se vedea deciziile CEJ din 21 iunie 1988, *Lair*, cauza 39/86, ECR 1988 03161, alineatul (16); și Brown, cauza 197/86, ECR 1988 03205, alineatul (17).
- 21 Hotărârea Curții din 6 iunie 2000, *Angonese*, cauza C-281/98, ECR 2000 I-04139.
- 22 Articolul 165 alineatul (2) a șasea liniuță TFUE: „Acțiunea Uniunii urmărește: ... să încurajeze dezvoltarea educației la distanță...”.
- 23 Garantat în conformitate cu articolul 56 TFUE (fostul articol 49 TCE).
„În conformitate cu dispozițiile ce urmează, sunt interzise restricțiile privind libera prestare a serviciilor în cadrul Uniunii cu privire la resortisanții statelor membre stabiliți într-un alt stat membru decât cel al beneficiarului serviciilor. Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot extinde beneficiul dispozițiilor prezentului capitol la prestatorii de servicii care sunt resortisanți ai unui stat terț și sunt stabiliți în cadrul Uniunii.”
- 24 Articolele 18 și 20 TFUE
- 25 Articolul 7 din Regulamentul 1612/68 prevede:
„1. Lucrătorul resortisant al unui stat membru nu poate fi tratat diferit, pe teritoriul celorlalte state membre, față de lucrătorii naționali, pe criterii de cetățenie, în ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă și de muncă și, în special,

în ceea ce privește remunerarea, concedierea și, în cazul în care rămân fără un loc de muncă, reintegrarea profesională și reangajarea.

2. Acesta beneficiază de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali.”
- 26 Articolele 20 și 21 TFUE.
- 27 În conformitate cu Directiva 2004/38/CE Articolul 24:
„1. Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute expres de tratat și de dreptul derivat, orice cetățean al Uniunii care, în temeiul prezentei directive, își are reședința pe teritoriul statului membru gazdă se bucură de egalitate de tratament în raport cu resortisanții statului membru respectiv în domeniul de aplicare al tratatului. Beneficiul acestui drept se extinde asupra membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care au dreptul de ședere sau dreptul de ședere permanentă.
2. Prin derogare de la dispozițiile alineatului (1), statul membru gazdă nu este obligat să acorde dreptul la beneficii de asistență socială în timpul primelor trei luni de ședere sau, după caz, în timpul perioadei mai lungi prevăzute la articolul 14 alineatul (4) litera (b) și nici nu este obligat ca, înainte de dobândirea dreptului de ședere permanentă, să acorde ajutoare pentru studii, inclusiv pentru formare profesională, constând în burse de studii sau împrumuturi, unor persoane altele decât lucrătorii care desfășoară activități salariate sau independente, persoanelor care își mențin acest statut și membrilor familiilor acestora.”
- 28 Din cele 27 de state membre ale UE, numai 3 oferă sprijin studenților care studiază oriunde în Spațiul european al învățământului superior, fără condiții suplimentare față de cele care se aplică atunci când aceștia studiază în țara lor de origine – Belgia (Comunitatea germanofonă), Luxemburg și Țările de Jos. Patru state membre nu oferă niciun fel de transferabilitate – Italia (cu excepția a două regiuni autonome), Letonia, Polonia și România. A se vedea raportul Euridice privind Învățământul superior în Europa: evoluții în Procesul Bologna (martie 2009), pentru detalii suplimentare.
- 29 Hotărârea Curții din 23 octombrie 2007, *Morgan și Bucher*, cauzele comune C-11/06 și 12/06, ECR 2007 I-09161.
- 30 Hotărârea Curții din 15 martie 2005, *Bidar*, C-209/03, ECR 2005 I-02119. Această cauză a fost judecată după redactarea directivei, dar înainte ca aceasta să poată fi pusă în aplicare de către Curte.

- 31 A se vedea nota de subsol 23.
- 32 În conformitate cu Directiva 2004/38/CE
- 33 Hotărârea Curții din 18 noiembrie 2008, *Förster*, C-158/07, ECR 2008 I-08507.
- 34 La punctul 54 din hotărâre.
- 35 Conform articolului 24 din Directiva 2004/38/CE
- 36 Hotărârea Curții din 11 septembrie 2007, *Schwarz și Gootjes Schwarz*, cauza C-76/05, ECR 2007 I-06849.
- 37 Articolul 17 din Directiva 2004/114/CE.
- 38 După cum se specifică în directiva 2005/36/CEE a Parlamentului European și a Consiliului
- 39 Pentru a afla dacă o profesie este reglementată într-o anumită țară, se poate consulta http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home
- 40 Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 10 iulie 2001 privind mobilitatea studenților, persoanelor care urmează o formare profesională, voluntarilor, profesorilor și formatorilor (2001/613/CE), JO L 215, 9/8/2001, p. 30.
- 41 Articolul 165:
Acțiunea Uniunii urmărește:
– să dezvolte dimensiunea europeană a educației, în special, prin învățarea și răspândirea limbilor statelor membre;
– să favorizeze mobilitatea studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu,...
- 42 www.enic-naric.net/
- 43 Comunicatul de la Berlin, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf
- 44 În conformitate cu Directiva 89/48/CE (în prezent 2005/36/CE)
- 45 Motivația Comisiei s-a bazat pe o analogie cu hotărârea Curții în *D'Hoop* din 11 iulie 2002, cauza C-224/98, motivația 31. ECR 2002, p. I-06191.
- 46 Hotărârea Curții din 23 octombrie 2008, *Comisia/Spania*, cauza C-286/06, ECR 2008, p. I-08025. A se vedea partea operativă a hotărârii. Hotărâre similară în Ordonanța Curții din 13 noiembrie 2008, *Maria Kasrinaki*, cauzele comune C-180/08 și C-186/08, ECR 2008 I-00157.
- 47 Hotărârea Curții din 23 octombrie 2008, *Comisia/Grecia*, cauza C-274-05, ECR 2008, p. I-07969.
- 48 Pentru ca directiva să poată fi aplicată „diplomelor francizate”, este necesar ca formarea profesională asigurată de instituția francizată să fie validată oficial de instituția care eliberează diploma. Trebuie, de asemenea, ca „diplomele francizate” eliberate de instituția francizatoare să fie identice cu diplomele pe care aceasta le eliberează celor care au urmat integral formarea profesională în propriul său stat membru. În sfârșit, trebuie ca „diplomele francizate” să asigure titularilor aceleași drepturi de acces la profesie în statul membru în care este situată instituția care acordă diploma ca și celor care au urmat formarea în statul respectiv.
- 49 Hotărârea Curții din 13 noiembrie 2003, *Valentina Neri*, cauza C-153/02, ECR 2003, p. I-13555.
- 50 Hotărârea Curții din 31 martie 1993, *Kraus*, cauza C-19/92, ECR 1993 pagina I-01663.
- 51 Studenții ar trebui să se informeze la autoritățile naționale pentru a afla care le sunt drepturile. Unele linkuri utile și alte informații se pot găsi la http://ec.europa.eu/youreurope/citizens/education/university/fees/index_en.htm?profile=0
- 52 Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 10 iulie 2001 privind mobilitatea în interiorul Comunității a studenților, persoanelor care urmează o formare profesională, voluntarilor, profesorilor și formatorilor (2001/613/CE).
- 53 Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind mobilitatea transnațională pe teritoriul comunitar în scopuri de educație și formare: Carta europeană a calității pentru mobilitate (2006/961/CE).
- 54 Articolul 7 alineatul (4).
- 55 Articolul 3 alineatul (2).
- 56 Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung.
- 57 Cu toate acestea, noțiunea de bursă de studii în domeniul formării profesionale nu acoperă măsurile finanțate în temeiul dispozițiilor privind ajutorul social. În plus, statele membre pot impune condiția ca cetățenii Uniunii să poată beneficia de același avantaj în țara de origine.
- 58 În această privință, statele membre sunt îndreptățite să limiteze prestațiile pentru rezidenții pe termen lung la prestații de bază (venit minim garantat, asistență în caz de boală, sarcină, asistență parentală și îngrijire pe termen lung).

Comisia Europeană

**Drepturile tale ca student internațional:
un ghid al drepturilor studenților mobili în Uniunea Europeană**

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene

2011 – 29 p. – 25 x 17,6 cm

ISBN 978-92-79-17774-3

doi:10.2766/83877

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- > prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- > la reprezentanțele sau delegațiile Uniunii Europene.
Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://ec.europa.eu> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

Publicații contra cost:

- > prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Abonamente contra cost (de exemplu, la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* sau la repertoriile jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene):

- > contactând direct unul dintre agenții de vânzări ai Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene (http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm).

Youth on the Move: <http://europa.eu/youthonthemove>

Youth Information: <http://europa.eu/youth>

European Job Mobility Portal : <http://ec.europa.eu/eures>

Help and advice on life, work and travel in the EU: <http://ec.europa.eu/youreurope>

European Commission: Education and Training: <http://ec.europa.eu/education>

European Commission: Employment, Social Affairs and Inclusion: <http://ec.europa.eu/social>

Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-92-79-17774-3

9 789279 177743

doi:10.2766/83877
ISBN 978-92-79-17774,3

NC-32-10-556-RO-C